

‘Nieuwkomers doen mee in de gemeente Renkum!’

*Plan van aanpak integratie en participatie
van statushouders*

● Voorwoord ●

Uit een recent pamflet ondertekend door onder meer VNG en Divosa: 'Het is in het belang van ons allemaal dat nieuwkomers in Nederland een goede start krijgen en snel kunnen meedoen in de samenleving. De resultaten van het inburgeringsbeleid dat in 2013 is ingevoerd zijn verontrustend. Gemeenten, taalaanbieders en vluchtelingenorganisaties pleiten daarom voor een effectiever inburgeringsbeleid waarvoor twee aanpassingen nodig zijn:

- Een regierol voor gemeenten bij de begeleiding van inburgeraars; dit in lijn met de decentralisatie van allerlei taken naar gemeenten;
- Meer mogelijkheden om geïntegreerde trajecten van leren (inburgering en/of beroepsonderwijs) en werken in te zetten. Altijd gericht op duurzame deelname aan de arbeidsmarkt.'

De verhoogde instroom van asielzoekers heeft in de periode 2015 – 2016 in ons land geleid tot een hogere taakstelling voor de huisvesting van statushouders in onze gemeente. Het gaat dan om vluchtelingen met een verblijfsvergunning die eenmalig recht hebben op aanbieder van een woning. Deze mensen zijn nog kort in Nederland en hebben een brede ondersteuningsvraag omdat ze de taal niet spreken en onbekend zijn met onze cultuur en regels. Kortom in het begin is veel ondersteuning nodig bij het zelfstandig leren participeren. Sinds najaar 2016 neemt de hoge instroom van asielaanvragen weer af. Daarmee kan de aandacht die eerst voornamelijk bij de huisvesting lag nu nog meer gelegd worden bij de participatie; de zorg dat statushouders echt gaan meedoen aan onze samenleving.

In regionaal verband wordt al sinds voorjaar 2015 samengewerkt in het project 'Huisvesting Statushouders' Omdat huisvesting van statushouders in de praktijk niet los te zien is van integratie en participatie werd één van de aandachtsgebieden de keten 'wonen, leren, werken'. Elke gemeente zoekt naar oplossingen voor een goede participatie en integratie van statushouders. Hoewel het beleid lokaal vorm krijgt is het niet zo dat elke gemeente het wiel opnieuw wil uitvinden. De arbeidsmarktregio Foodvalley, waar Renkum deel van uitmaakt, heeft in februari van dit jaar het regioplan 'Integratie en participatie van Statushouders' opgesteld, een plan op basis van regionale samenwerking statushouders.

We hebben geleerd uit het verleden en willen nu vroeg starten om mensen naar wens en vermogen te begeleiden naar werk (aanbeveling WRR rapport "Geen tijd te verliezen"). Het ministerie van SZW heeft middelen ter beschikking gesteld om in elke arbeidsmarktregio zo vroeg mogelijk adequate ondersteuning te starten. Regionaal is gestart met het project screening en matching statushouders. Renkum sluit hier lokaal op aan.

In de afgelopen tijd hebben we gezien dat de hogere instroom in onze gemeente ook zorgt voor een positieve dynamiek. Inwoners heten de vluchtelingen welkom en dragen spullen aan voor de inrichting van tijdelijke huisvesting. Vrijwilligers helpen mee aan de participatie door actief contacten te leggen. Ze betrekken de statushouders bij dorpsactiviteiten en helpen hen bij het leren van de taal en het vinden van werk. Deze dynamiek is belangrijk voor nieuwkomers, voor hun zelfvertrouwen, het zich snel thuis voelen en om actief te participeren in de dorpen van onze gemeente.

Omdat we door de verhoogde instroom voor meer mensen de taken op gebied van vluchtelingen hulp moeten uitvoeren, is het nodig dat hierop aanvullende afspraken worden gemaakt. Ook het financiële kader verandert hierdoor. De brede maatschappelijke steun van vrijwilligers en buurtgenoten is een welkome en goede aanvulling op het formele werk dat gedaan moet worden. Om de statushouders een steuntje in de rug te geven is een sluitende en integrale aanpak nodig met name gericht op een goed en breed taalaanbod, scholing en toeleiding naar werk. De acties die nodig zijn worden in dit plan van aanpak uitgewerkt.

● Inhoudsopgave ●

Hoofdstuk 1 ● Plan van Aanpak ●	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Activiteitenplan: wat gaan we doen?	5
1.3 Budget	7
1.4 Rol formele- en informele netwerk	7
Hoofdstuk 2 ● Toelichting plan van aanpak ●	8
2.1 Huisvesting	8
2.2 Participatie en Integratie	9
Persoonsgerichte intake en ondersteuning	9
Participatie	10
Integratie	11
2.3 Nederlandse taal, het programma participatieverklaring en inburgering	12
2.4 Onderwijs	13
2.5 Zorg en gezondheid	14
Bijlage 1 ● Analyse van de groep statushouders ●	15
Bijlage 2 ● Financieel kader ●	16

*"Ik hou van Holland", zei de paraplu.
Het is mijn land
Ik kan me geen ander land voorstellen
waar ik altijd mezelf kan zijn
en zo open voor iedereen.*

schrijver **Rodaan Al Galidi** (oud- vluchteling uit Iran)

Hoofdstuk 1 • Plan van Aanpak •

1.1 Inleiding

Recent onderzoek van het Kennisplatform Integratie & Samenleving laat zien dat gemeenten verwachten dat een kleine groep (10%) van de statushouders direct bemiddelaar is naar betaalde arbeid en een derde deel helemaal niet. Gemeenten schatten dat zo'n 60% van de statushouders kans op werk heeft na het volgen van een aanvullende opleiding of het doen van vrijwilligerswerk. Het is dan ook belangrijk om in de maatschappelijke participatie van vluchtelingen te investeren. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners en het sociaal middenveld waarbij de gemeente de regie heeft. Renkum werkt in de arbeidsmarktregio met 7 andere gemeenten samen in het regioplan 'integratie en participatie van statushouders'.

Algemeen is de ervaring dat de resultaten van inburgering en participatie van nieuwkomers laag zijn. Er is hier een actieve en realistische benadering nodig. Actief de begeleiding van kanshebbers, met voorrang, oppakken en zorgen dat zij een goed voorbeeld (rolmodel) vormen. Onze aandacht gaat daarbij speciaal uit naar jongeren en hoger opgeleiden. Meestal blijft de taalontwikkeling achter. Maatwerk trajecten, geduld, focus op taal en talige omgeving helpen mensen beter op weg.

Voor elk gehuisveste statushouder ontvangt de gemeente rijksmiddelen om alle afspraken van het Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom (gesloten tussen VNG en rijk, april 2016) te kunnen nakomen. Het beschikbare budget moet toereikend zijn om de activiteiten uit dit plan te dekken.

Het is belangrijk om inzicht te hebben in de statushouders die aan de gemeente gekoppeld worden. Dit beeld wijzigt continu doordat er nieuwe statushouders door het COA aan de gemeente Renkum worden gekoppeld, de mensen die worden gehuisvest en het moment waarop nareizigers aankomen. In tabel 1 is een momentopname van de wachtlijst op 15 oktober 2016 uitgesplitst naar leeftijd, verblijf in AZC of als nareiziger nog in het buitenland te zien. In bijlage 1 zijn tabellen met uitgebreidere informatie te vinden over de groep statushouders in Renkum.

Tabel 1: Wachtlijst gekoppelde statushouders per 15 oktober 2016:

	Personen	volwassenen	0 - 4 jaar	4 - 12 jaar	12 - 18 jaar
Verblijf in AZC	23	20	1	0	2
Na reizigers in buitenland	61	28	10	13	10
Totalen	84	48	11	13	12

- *Het aantal na reizigers is afhankelijk van de uitkomst van de aanvraag gezinshereniging. De aannahme is dat 15% niet binnen 1 jaar zal komen.*
- *De herkomst landen van de personen op de wachtlijst zijn:
17 x uit Syrië - 1 x uit Uganda - 2 x uit Irak - 4 x uit Eritrea*

In dit plan van aanpak wordt aandacht geschonken aan verschillende domeinen (huisvesting, integratie, arbeidsparticipatie, gezondheid et cetera), die hier samen aan de integratie en participatie van de statushouders in Renkum bij zullen dragen. In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de activiteiten die ondernomen worden om de integratie en participatie te bevorderen, zal het budget dat daaraan gebonden is benoemd worden en beschrijven we de

rol en functie van het informele- en formele netwerk. In hoofdstuk twee gaan we uitgebreider in op omschreven activiteiten. Tot slot is er in de bijlage een uitgebreid financieel overzicht te vinden van alle activiteiten. Het plan van aanpak stuurt op alle gebieden die de statushouder uiteindelijk in staat moeten stellen om zelfstandig aan onze samenleving deel te nemen.

1.2 *Activiteitenplan: wat gaan we doen?*

In onderstaand activiteitenplan worden per domein (huisvesting, participatie, onderwijs et cetera) de activiteiten benoemd die in de periode 2016-2019 ondernomen zullen worden. In de tabel is te zien in welke periode een specifieke activiteit ondernomen zal worden en wat het resultaat van deze activiteit zal zijn. In de toelichting van het activiteitenplan (hoofdstuk 2, blz. 9), worden de verschillende activiteiten omschreven in de tabel uitgebreider toegelicht.

1. Huisvesting (blz. 8)		
Activiteit	Periode	Resultaat
Maandelijks ketenoverleg huisvesting; Vivare, vluchtelingenwerk, gemeente	2016-2018	Effectieve realisatie taakstelling huisvesting statushouders en versnelling start integratie nieuwkomers
Organiseren tijdelijke huisvesting (GVA regeling) in Wolfheze	2016 - 2017	Opvang van het tekort aan woningen door hoge instroom statushouders. Doorstroom uit Asielzoekerscentrum.
Met Vivare samen een proef uitvoeren voor woning delen voor alleengaande en alleenstaande statushouders. Start met 1 woningen voor 3 statushouders, mogelijk uitbreiden naar 3 woningen	2017 - 2018	Statushouders wonen eerder zelfstandig en verhuizen pas na gezinshereniging naar een gezinswoning.

2. Participatie (blz. 9)		
Activiteit	Periode	Resultaat
Aansluiten bij ontwikkelingen in Food Valley regionaal project statushouders en werk en afstemming met WSP inzet	2016-2018	Regionale afspraken en afstemming werkgeversbenadering
Statushouders bij intake screenen op kansen arbeids- en maatschappelijke participatie en tegelijk integraal onderzoek naar leefomstandigheden/ ondersteuningsvraag en persoonlijke capaciteiten.	2016-2019	Betere samenwerking met Vluchtelingenwerk voor persoonlijke en integrale benadering. Integrale hulpvraag snel in beeld. Inzet producten; opvoeding, jeugd, onderwijs, zorg, leer- en werkstages
Instellen regieteam Integratie&Participatie Statushouders om nieuwkomers te volgen	2017 - 2019	Vroegtijdig integrale aanpak en casusregie van wonen, zorg naar werk: Meer grip op de trajecten, een gezin, een plan, een regie.
Inzet screeningsinstrument voor potentieel kansrijke statushouders	2017 - 2018	Meer zicht op werkbelasting en competenties door zelfonderzoek in eigen taal. Versterken matching naar werk/functies.
Na 1 april 2017 in samenwerking met WSP starten met een project taal- en	2017 - 2019	Iedere statushouder een geïntegreerd traject voor leren

werkervaringsplaatsen		(inburgering) en werken (vrijwillige inzet of betaald werk).
-----------------------	--	--

3. Integratie (blz. 11)

Formele ondersteuning Vluchtelingenwerk

Activiteit	Periode	Resultaat
Uitvoering taken Vluchtelingenwerk; info& advies; juridische begeleiding; gezinshereniging; begeleiding huisvesting en zelfredzaamheid van statushouders en hun gezinnen	2016-2018	Uitvoering jaarlijkse prestatieafspraken rond praktische en sociale redzaamheid volwassenen, hun kinderen en nareizigers
Maatschappelijke begeleiding; programma 18+ van huisvesting tot participatie inclusief toeleiding inburgering over een periode van 18 maanden.	2017 - 2018	Volwassenen krijgen sluitende begeleiding waardoor meer effect en op resultaat gerichte begeleiding bij hun participatie

Verhoogde inzet inkomensvoorziening

Activiteit	Periode	Resultaat
Verhoogde kosten inrichtingskrediet	2017 - 2019	bijdrage uit rijksmiddelen
Verhoogde formatie inzet inkomensvoorziening	2017 - 2019	bijdrage uit rijksmiddelen

4. Nederlandse taal, het programma Participatieverklaring en inburgering (blz. 12)

Activiteit	Periode	Resultaat
Vluchtelingenwerk voert programma Participatieverklaring uit Het programma wordt uitgebreid met informatie van lokale maatschappelijke instellingen.	2016-2019	Uitvoering verplicht onderdeel Wet Inburgering (juli 2017). Nieuwkomers zijn beter geïnformeerd over spelregels in onze samenleving en maken kennis met het aanbod van clubs&verenigingen.
Vluchtelingenwerk versnelt de start van de statushouders met hun inburgering. Neemt deel aan overleg in het regieteam IPS (zie participatie)	2016 - 2019	Snelle start van het taal leren en inburgeren
Vluchtelingenwerk coördineert inzet taalcoaches	2016 - 2019	Hulp bij taalontwikkeling door 1 op 1 begeleiding en koppelt naar talige omgeving
<i>Informeel</i> ondersteuning door Inwonersinitiatieven zoals taal café en vrijwilligers die in Bibliotheek helpen met activiteiten in het Digi-taalhuis.	2016 - 2019	Meer verbinding in de leefomgeving en buurtactiviteiten. Er is meer gelegenheid voor ontmoeting met Nederlanders in groepen om taal te oefenen. Versterken zelfredzaamheid en mogelijkheden zelfstudie.

5. Onderwijs (blz. 13)		
Activiteit	Periode	Resultaat
Actief toezicht op deelname voor en vroegschoolse educatie (samenwerking met consultatiebureau/JGZ)	2017 – 2019	Voorkomen leerachterstand bij jonge kinderen
Via het LEA toezicht houden op instroom asielkinderen in het basisonderwijs	2016 – 2019	Maatwerk eventueel faciliteren met extra leermiddelen
Asielkinderen met grote achterstand in taalontwikkelingen naar schakelklas van stichting PAS in Arnhem	2016 – 2019	Maatwerk afspraken
Asielkinderen 12 – 18 jaar volgen de Internationale Schakelklas (ISK) in Arnhem	2016-2019	Maatwerk aansluiting op VO en BO
Regionale afstemming schakelprogramma's voor jongeren; inburgering en beroepsonderwijs	2016-2019	Versnelling trajecten en maatwerk in de scholing
Regionale afstemming onderwijs voor hoger opgeleide statushouders	2016-2019	Betere aansluiting

6. Zorg en gezondheid (blz. 14)		
Activiteit	Periode	Resultaat
Opstellen lokaal gezondheidsbeleid voor statushouders	Voorjaar 2017	Beleid op basis van de samenstelling en etniciteit van de groep statushouders
Voorlichting aan werkers in 1 ^e lijn door GGD en stichting Pharos	Voorjaar 2017	Kennis en informatiedeling en inzicht in hulp- en zorgaanbod
Voorlichting in groepen statushouders op locatie bij Vluchtelingenwerk	2016 - 2018	GGD en stichting Pharos geven gezondheidsvoorlichting

1.3 Budget

Het budget om de activiteiten genoemd in het activiteitenplan op de vorige pagina's ten uitvoer te brengen bedraagt € 809.000.

In bijlage 3 wordt een uitgebreid financieel overzicht gegeven van de activiteiten en de daaraan gebonden kosten.

1.4 Rol formele- en informele netwerk

Om statushouders ertoe in staat te stellen om zo snel mogelijk zelfstandig deel te nemen aan onze samenleving maken we gebruik van een formeel en een informeel netwerk. Het formele netwerk is de uitvoeringsorganisatie van Vluchtelingenwerk. Hier werken professionals met lokale vrijwilligers samen. In het informele netwerk nemen vrijwilligers, vaak naaste burens, het initiatief om statushouders te helpen integreren en participeren.

Het formele netwerk richt zich voornamelijk op huisvesting, scholing (waaronder de Nederlandse taal) en toeleiding naar werk, waaronder de volgende activiteiten vallen:

- Realiseren van voldoende woningen;
- voorzien in de inkomensondersteuning;
- regelen van onderwijs voor kinderen;
- aansluiting gezondheidszorg;
- meedoen met culturele en sportieve activiteiten;
- op weg helpen bij de inburgering;
- waar nodig extra taalles;
- talent kan snel naar werk;

- aandacht voor meedoen in het dorp/de buurt.

De gemeente voert de regie. Met vluchtelingenwerk stemmen we de inzet af. Hierbij kijken we goed naar de benodigde expertise die we van vluchtelingenwerk vragen en hoe we andere ondersteuning kunnen onderbrengen bij de werkwijze van het Sociaal Team.

Het informele werk zorgt ervoor:

- dat de nieuwkomers zich welkom voelen in dorpen en wijken;
- dat ze actief betrokken raken bij activiteiten en ontmoetingen;
- dat ze uitgenodigd worden gebruik te maken van laagdrempelige voorzieningen zoals; sport- clubs voor bewegen, kunst, muziek en cultuur, kinderactiviteiten e.a.

Hoofdstuk 2 • Toelichting plan van aanpak •

2.1. Huisvesting

Verzorging woonruimten

Wij hebben in 2016 voor een uitdagende opdracht gestaan om voor 84 statushouders woonruimte te verzorgen. In 2017 ligt de druk op huisvesting lager. Rekening houdend met de wachtlijst van de in AZC verblijvende statushouders en de nareizende familieleden kan het aantal in 2017 richting de 60 personen gaan. Omdat een aantal na reizigers zich bij hun familie voegen die hier al wonen zijn er per saldo minder woningen nodig dan in 2016.

*Om de nieuwe statushouders en na reizigers op te kunnen vangen hebben we in **2017 nog 18 tot 20 woningen** nodig. De afgesproken bemiddelingstijd voor de gemeente om voor statushouders een woning te vinden was 10 weken. Sinds najaar 2015 is de wachttijd echter opgelopen tot 26 weken of langer. In 2017 willen we de wachttijd weer terugbrengen naar de normale zoektijd van 10 weken.*

Bij gemeenten is het aantal beschikbare woningen beperkt. Dat levert de nodige druk op bij de realisatie van de taakstelling. Een ambtelijke projectgroep is sinds oktober 2015 al aan de slag om creatieve oplossingen te bedenken voor het knelpunt van de beperkte beschikbaarheid van sociale huurwoningen. We hebben daarom meer samenwerking gezocht met onze partners en dit onderwerp staat nu steeds op de agenda van het overleg met alle verhuurderspartijen. Ook kijkt de projectgroep naar de mogelijkheid van tijdelijke uitbreiding van de bestaande woningvoorraad zoals ombouw van (zorg)vastgoed of tijdelijke huisvesting in andere gebouwen in de gemeente.

Wij werken intensief samen met Vivare, Vluchtelingenwerk en COA aan de wachtlijst en de matching van vrijkomende woningen.

Project 'tijdelijke huisvesting statushouders' in Wolfheze

De huisvesting van het project 'tijdelijke huisvesting statushouders' hebben we in november 2015, bij Pro Persona in Wolfheze, in gebruik genomen. Hier is sprake van onzelfstandige huisvesting met meerdere personen in een woning die door de gemeente wordt gehuurd. Deze vorm van opvang blijven we ook in 2017 nog inzetten. Het helpt ons bij de realisatie van de taakstelling omdat de statushouders die hier verblijven meetellen voor deze taakstelling.

*Om de wachttijd in een AZC te verkorten (terug naar de normale zoektijd van 10 weken) en de statushouder alvast kennis te laten maken met de nieuwe woonomgeving zetten we het **project tijdelijke huisvesting** in. De statushouder woont wel in de gemeente maar financieel vallen zij nog onder verantwoordelijkheid van het COA. De gemeente ontvangt van het COA de middelen voor opvang en begeleiding.*

Het project in Wolfheze werkt goed dankzij alle betrokken vrijwilligers en de begeleiding van Vluchtelingenwerk. Er kunnen maximaal 30 statushouders wonen. Zij maken hier hun eerste contacten en oriënteren zich op de nieuwe leefomgeving en instanties. Het gaat voornamelijk om alleen gaande mannen en vrouwen die wachten op toestemming om hun gezin te laten nareizen. Doorstroming wordt georganiseerd op het moment van gezinshereniging.

Vivare heeft najaar 2016 ingestemd om een woning tijdelijk in te richten en te verhuren voor gezamenlijke bewoning door 3 alleengaande- alleenstaande statushouders, zodat in afwachting van gezinshereniging geen hele woningen bezet worden door slechts één persoon.

Het is nu nog vaak moeilijk in te schatten hoe lang een aanvraag voor gezinshereniging loopt en wanneer de familieleden daadwerkelijk naar Nederland kunnen komen. Het is niet wenselijk dat een statushouders een gezinswoning bezet houdt als niet bekend is wanneer zijn gezin over kan komen. Om dit knelpunt op te lossen hebben we met Vivare gesproken over woningdelen: eengezinswoningen worden opgedeeld in meerdere delen zodat er meerdere statushouders terecht kunnen. Vivare heeft najaar 2016 ingestemd om een woning tijdelijk in te richten en te verhuren voor gezamenlijke bewoning door drie alleen gaande, alleenstaande statushouders. De statushouders huren ieder een kamer met gebruik van sanitair, keuken en gezamenlijke leefruimten. Met zelfstandig huur komt de persoon in aanmerking voor een uitkering en kan verder met zijn participatie-activiteiten. Ook hier geldt dat doorstroming aan de orde is op het moment van gezinshereniging. Evaluatie van de eerste ervaringen moeten uitwijzen of de pilot in 2017 wordt uitgebreid.

2.2. Participatie en Integratie

Persoonsgerichte intake en ondersteuning

Sinds najaar 2016 krijgen statushouders na de aanbidding van een woning een uitgebreide intake door een participatieconsulent en vindt er matching plaats naar participatieplekken.

We maken hierbij gebruik van bestaande en van nieuwe partners; de samenwerking wordt geïntensiveerd. De uitgebreide intake, verzorgd door de participatieconsulent houdt het volgende in:

De intake is een lokale persoonsgerichte brede intake: opleiding, werkervaring en persoonlijke capaciteiten vanuit het objectief van het gezin (kansen en belemmeringen) staat centraal

Direct na huisvesting neemt onze participatieconsulent een persoonsgerichte intake bij de statushouder af: behaalde opleiding, werkervaring en persoonlijke capaciteiten worden hier besproken. Tijdens de intake wordt er een inschatting gemaakt van de inzetbaarheid voor de samenleving (betaald of onbetaald). Door de intake samen met de maatschappelijk begeleider van Vluchtelingenwerk te doen levert dit meer informatie op. Bij dit gesprek wordt ook breed gekeken naar de thuissituatie en gezinssamenstelling. Zo komen ook de zorg- en ondersteuningsvragen in beeld en kunnen meteen besproken worden in het Sociaal Team. Indien mogelijk wordt de statushouder direct gekoppeld naar een participatieplek naast de lessen voor inburgering. Wij willen snel zicht krijgen op leervragen en competenties en daarmee de kans op participatie versterken. Ervaring leert dat ongeveer tien procent van de statushouders direct kans heeft om snel door te stromen. Dit talent willen wij verder brengen door inzet van de screeningsmethode Incheck: een zelfonderzoek met vragenlijst die via internet en in de eigen taal ingevuld kan worden. Het rapport van dit onderzoek geeft richting aan de kansen op de arbeidsmarkt. De ervaring leert dat dit advies werkgevers helpt om een werkplek aan te bieden.

Samenwerking integratie en participatie

Om effectief te kunnen zijn in het maatwerk voor de statushouders is het nodig om zicht te houden op hun inburgering, taalontwikkeling en de stappen voor integratie naar werk. Daarom gaan we alle statushouders beter volgen bij hun traject. Hiervoor wordt een klein regieteam gevormd binnen het Sociaal Team. Vluchtelingenwerk gaat deel uitmaken van dit team.

Het team spreekt maandelijks de nieuwe statushouders door aan de hand van de intakes en volgt de statushouders die al in een traject zitten. Hier worden alle problemen die de zelfredzaamheid in de weg staan besproken vanuit het principe " een gezin, een plan". Zo nodig worden producten ingezet zoals opvoedondersteuning, jeugdzorg, schuldhulp, buurtbemiddeling, extra taalaanbod, taal- of werkervaringsplaats enzovoorts.

Uitgangspunten:

- Renkum gaat uit van een inclusieve samenleving waar alle inwoners actief en naar vermogen kunnen participeren. (kadernota sociaal domein oktober 2015)
- Statushouders met een vergunning asiel vormen een groep inwoners die vraagt om een (individuele) maatwerk-gerichte aanpak. Een traject van wonen naar werk duurt minimaal 1 en maximaal 3 jaar.
- Het leren van de Nederlandse taal is een voorwaarde voor participatie en loopt parallel aan het wonen, de ontwikkeling van het netwerk in de buurt en op het ontwikkelen van een passend perspectief; op het gebied van opvoeding, vrijwilligerswerk, opleiding en werk.

Participatie

Het hebben van werk draagt bij aan integratie, positief zelfbeeld, participatie, zelfstandigheid en eigen kracht. Daarom wordt vanaf aankomst ondersteuning geboden voor matching en scholing.

Voor veel mannen en vrouwen geldt dat zij ambities hebben om vlug weer aan het werk gaan. Het is daarom belangrijk om direct na het verkrijgen van een verblijfsvergunning en huisvesting in de gemeente met hen in gesprek te gaan over werk, mogelijkheden en verwachtingen. Wat hebben statushouders te bieden en wat hebben zij nodig om (betaald) werk te vinden? Om goed op de vraag te kunnen ingaan worden landelijk, regionaal (in arbeidsmarkt verband) en lokaal met partners samengewerkt en afspraken gemaakt.

Het COA draagt zorg voor een brede intake en screening ten behoeve van onderwijs en arbeidsmarkt is nodig waarop de match met een passende gemeente wordt gemaakt. Statushouders met werk hebben voorrang bij huisvesting.

Het rijk vraagt het COA om al vroeg in de opvang informatie in beeld te brengen. Vanaf najaar 2016 wordt het mogelijk om statushouders regionaal te plaatsen, daar waar werk is. Als het COA van iedere statushouders informatie in beeld brengt over werkervaring en opleiding wordt het mogelijk om specifieke kennis te koppelen aan de lokale vraag. Statushouders worden dan gekoppeld aan de gemeente waar werkgelegenheid is in zijn/haar vakgebied. Statushouders die al werk hebben gevonden krijgen voorrang bij de koppeling aan een woning. Dit project heet 'Kansrijk koppelen en optimaal benutten wachttijd'. Met de opgehaalde informatie van statushouders kan gericht gezocht worden naar taalstages en het vrijwilligerswerk als opstap naar betaalde banen.

Regio en WSP ook voor statushouders

In de Food Valley werken de regio gemeenten, UWV en SW organisaties samen met het onderwijs en met ondernemers aan effectief arbeidsmarktbeleid. Het Werkgever Service Punt (WSP) richt zich sinds 2015 ook op de doelgroep statushouders.

Om de afstemming en samenwerking tussen regiogemeenten te bevorderen werken wij samen in de werkgroep integratie en participatie statushouders. In aansluiting op het landelijk project van DIVOSA is op 1 januari 2017 een regio coördinator/ projectregisseur statushouders en participatie aangesteld.

Integratie

Natuurlijke kracht van spontane informele ondersteuning

Door een netwerk op te bouwen en zich de Nederlandse normen en gebruiken eigen te maken kunnen statushouders beter integreren in de samenleving. Actieve vrijwilligers kunnen daarbij een verbindende rol vervullen. Wij zien hoe dit voor de bewoners van de tijdelijke huisvesting bij Propersona in Wolfheze op een uitstekende manier door inwoners gedaan wordt. Betrokken buurtbewoners zetten allerlei activiteiten voor statushouders op en laten statushouders en dorpsbewoners kennis maken met elkaars gedrag en cultuur. Bij deze contacten leren de statushouder veel van onze taal. De praktijkervaring helpt hen goed op weg. Ze hebben veel vragen en willen weten hoe zaken als zorg, onderwijs en werk in Nederland geregeld zijn. Daarmee helpen de vrijwilligers als goede buur mee aan de integratie van de nieuwkomers in hun wijk. Dit verdient navolging in de andere dorpen.

Netwerk van formele professionele en vrijwillige ondersteuning bestaat uit vluchtelingenwerk, jeugd- en jongerenwerk, buurtwerk en ook lokale (sport) clubs

Vluchtelingenwerk verzorgt de formele ondersteuning van de statushouders bij de eerste opvang en begeleiding. Denk hierbij aan alle regelzaken als: huurcontract tekenen, inschrijving gemeente, aanvraag inkomensvoorziening, bankrekening openen, zorgverzekering aanvragen, keuze van het onderwijs voor de kinderen, tandarts en huisarts uitzoeken, et cetera. Dit zijn essentiële zaken: wanneer dit niet in orde is komen mensen in de problemen. Vanwege de hogere instroom en de veranderingen die nodig zijn voor statushouders hebben we met Vluchtelingenwerk nieuwe afspraken gemaakt over de begeleiding, die 18 maanden door blijft lopen. Vluchtelingenwerk zorgt ook dat alle statushouders een programma doorlopen ter voorbereiding op de participatieverklaring.

Wij zien ook een rol voor meer maatschappelijke partners zoals de netwerkorganisatie Renkum voor Elkaar deze aanbiedt zoals jeugd- en jongerenwerk en buurtwerken daarnaast ook lokale (sport) clubs, die zich inzetten voor de statushouders. Zij nemen initiatief en kunnen altijd samen optrekken met de maatschappelijk begeleiders van Vluchtelingenwerk om meer statushouders te betrekken.

Eigen kracht: wij doen een groter beroep op het zelfstandig oplossen van problemen in het eigen netwerk, familie, burens en andere vrijwilligers.

Ook bij statushouders willen wij een groter beroep doen op het zelfstandig oplossen van problemen in het eigen netwerk, familie, burens en andere vrijwilligers. Dat vraagt van een nieuwe houding van maatschappelijk begeleiders. Ook vragen we meer te signaleren, zodat wanneer het niet goed gaat statushouders eerder worden doorverwezen naar het Sociaal Team om ingewikkelde ondersteuningsvragen te voorkomen.

In 2017 willen we meer aandacht schenken aan het inzetten van eigen kracht, ondersteuning van buurtnetwerken en vrijwilligers in relatie tot het formele werk van de medewerkers van

Vluchtelingenwerk en andere hulpverlening. Het doel is meer verbindingen te maken tussen dorpsbewoners, nieuwkomers en organisaties.

Bestaande algemene voorzieningen helpen eigen kracht

Gelrepas, Speelgoed-, kleding- en voedselbank, Sport & bewegen, Stichting Leergeld, Jeugdsportfonds zijn algemene voorzieningen waarvan statushouders gebruik kunnen maken en die bij kunnen dragen aan participatie en integratie (vergroten netwerk, sociale contacten, leren van de taal tijdens activiteiten, et cetera).

2.3. Nederlandse taal, het programma participatieverklaring en inburgering

Vluchtelingenwerk begeleidt statushouders en zorgt dat zij de aandacht houden op het leren van de Nederlandse taal; een basis voorwaarde voor alles.

Het begint met oefenen en veel gelegenheid om te spreken met Nederlanders. Betaald werk en het doen van vrijwilligerswerk zijn dan ook de beste manieren om de taal in de praktijk te leren. Daarom is het belangrijk om snel te starten met de taallessen, met inburgering en ondersteunende activiteiten zoals een participatieplek. Wij leggen ook meer de focus bij wat mensen zelf kunnen doen: zelfstudie, hulp door taalmaatje of individueel aan de slag met www.oefenen.nl of deelname aan een gespreksgroep in buurt of bij het digi-taalhuis in de Bibliotheek.

Het behalen van de participatieverklaring wordt een verplicht onderdeel van de Wet Inburgering (wetswijziging 1 juli 2017). Doel versnelde integratie (participatie en zelfstandigheid) bij algemene voorzieningen en (sport)clubs. Vluchtelingenwerk organiseert de programma's met een trainer en de inzet van tolken.

In het programma voor de participatieverklaring zit veel informatie over hoe zaken in Nederland geregeld zijn; over rechten en plichten, over vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en participatie. Aan het eind van een tweedaags programma (vier workshops) ondertekenen statushouders een verklaring waarmee zij instemmen om onze kernwaarden in de samenleving te respecteren. Met dit programma versterken de nieuwkomers hun betrokkenheid bij en hun bereidheid om actief bij te dragen aan de Nederlandse samenleving. Het biedt ook mogelijkheden om te verbinden met mensen en activiteiten in de eigen buurt. In 2017 gaat Vluchtelingenwerk bij de 4 workshops ook lokale partners betrekken om informatie te geven. Bij elke workshop komt een (of meer) lokale vertegenwoordiger(s) aan tafel: iemand van politiek of gemeente organisatie, 2 een wijkagent, 3 voorlichter gezondheidszorg/ GGD, 4 presentatie van sportorganisaties of verenigingen.

Vluchtelingenwerk wijst de statushouders snel de weg naar het best passend inburgeringsonderwijs.

Zij hebben goed zicht op de lokaal en regionale aanbieders en helpen bij het aanvragen van een lening zodat mensen snel kunnen starten met de lessen. Het inburgeringsexamen moet binnen 3 jaar worden afgelegd. Sociaal Team en Vluchtelingenwerk werken samen om de inburgeraars te volgen en waar mogelijk met gecombineerde trajecten de participatie te versnellen.

2.4. Onderwijs

Voor en Vroegschoolse Educatie

Elk kind heeft recht op een rijke leer- en ontwikkelomgeving. Maatschappelijke begeleiders komen bij statushouders in het gezin en spreken ook over ontwikkeling en het opvoedingsklimaat in het gezin. Bij de participatie intake wordt samen bekeken of er voor kinderen een verwijzing nodig is naar het programma van voor- en vroegschoolse activiteiten bij de kinderopvang. Ook het consultatiebureau en jeugdverpleegkundige hebben hier een rol.

Primair onderwijs

Er is passend onderwijs voor elk leerplichtig kind, onderwijs door professionele aanbieders en een aanbod van onderwijsmogelijkheden voor en na de leerplichtige leeftijd. Voor kinderen die geen Nederlands spreken is het (voor)schakel programma van Stichting Pas in Arnhem mogelijk. De afgesproken schakelklas op de Albert Schweitzer basisschool heeft tussen oktober 2015 en juli 2016 gedraaid in Renkum. Met de spreiding van jonge kinderen met taalachterstand is deze gestopt.

Op basis van de samenstelling van de wachtlijst moet opnieuw bekeken worden of er voor jonge kinderen problemen ontstaan bij de instroom naar de basisschool. Dit wordt met de directeuren besproken tijdens de overleggen Lokaal Educatieve Agenda.

Voortgezet onderwijs

Voor scholieren in de leeftijd van 12-18 met taalachterstand zijn er plekken bij de Internationale Schakelklas. Dit vormt de entree van vluchteling kinderen naar het voortgezet onderwijs. Op basis van de aantallen leerplichtige kinderen met taalachterstand kan de school bij de gemeente aankloppen extra ondersteunend materiaal. (zoals tablets voor taal-oefenprogramma's)

Volwassenen educatie

Alle volwassen statushouders en nieuwkomers tussen de 18 en 65 jaar zijn bij wet verplicht om in te burgeren en een inburgeringsexamen te behalen. Ieder mag zelf bepalen hoe men zich hierop voorbereid. Heeft men een lening nodig voor het volgen van de lessen dan moet het onderwijs gevolgd worden bij een gecertificeerde instelling en levert DUO de betalingen aan de onderwijsinstelling. Inburgeraars mogen geen gebruik maken van aanvullend taal- en reken onderwijs dat betaald wordt uit WEB subsidiegelden van het Rijk.

Het niveau van het inburgeringsexamen is vaak niet toereikend om maatschappelijk te functioneren of om een (middelbare of hogere) beroepsopleiding te volgen. Meestal is dan nog extra taalscholing nodig Na de inburgeringsplicht mag men wel gebruik maken van het aanbod van taalonderwijs bij een educatie instelling bekostigd door de WEB -gelden.

Om de taalontwikkeling te versnellen willen we de statushouders ondersteunen in een talige omgeving. Daarvoor zijn taal-ervaringsplaatsen nodig, het meest bij vrijwilligerswerk maar ook op de werkvloer bij werkgevers. Het begint in de wijk, bijvoorbeeld in een taalcafé of het taalhuis, en dan vinden mensen een plek die aansluit bij hun capaciteiten. Het sociaal team gaat hier extra ondersteuning voor inzetten zodat meer nieuwkomers hun plek kunnen vinden. Ook het algemeen aanbod voor taalontwikkeling , zoals zelfstudie of de faciliteiten in de Bieb en deelname aan gespreksgroepen, kan beter worden benut.

Het aanbod wordt in het eerste kwartaal van 2017 verder uitgewerkt waarbij extra aandacht wordt besteed aan de jongeren en hoger opgeleiden. Die hebben een speciaal scholingsaanbod nodig.

2.5. Zorg en gezondheid

Gezondheidszorg is in de landen van herkomst anders geregeld, vaak afwezig. Dat betekent dat de GGD-en de opdracht hebben gekregen om te voorzien in controle van gezondheid en toezien op vaccinatie. Bij ons wordt dit dus uitgevoerd door de VGGM waar nodig in samenwerking met het bredere netwerk rondom zorg..

Een goede gezondheid is cruciaal voor de participatie van vluchtelingen met een verblijfsvergunning. Daarom zorgen we dat deze groep snel aan kan haken bij de algemene basiszorg, huisarts, tandarts, consultatiebureau, jeugdverpleegkundige en algemene gezondheidsvoorlichting ontvangen. Hier doen zich vaak bijzondere situaties voor vanwege taalproblemen en cultuurspecifieke zaken rondom gezondheid. De GGD geeft voorlichting en werkt daarbij nauw samen met stichting Pharos (expertisecentrum voor mensen met een migranten- of vluchtelingenachtergrond).

Omdat de nareizende kinderen vaak langere tijd geen of beperkte toegang hebben gehad tot gezondheidszorg en vaccinaties, is het van belang dat zij pro-actief, tijdig benaderd worden door lokale JGZ. Om dit te borgen is automatische gegevens uitwisseling nodig. Onder volwassenen is er duidelijke behoefte aan voorlichting over hoe de gezondheidszorg in Nederland werkt. Jongeren hebben vaker behoefte aan voorlichting over seksuele gezondheid en homoseksualiteit. Naast folders in meerdere talen worden voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd.

Bijlage 1 • Analyse van de groep statushouders •

Tabel 1: Ontwikkeling taakstelling en geplaatsten in de gemeente Renkum per 1 december 2016.

Jaar	Aantal	Realisatie	Woningen	Uitkeringen	opmerking
2014	36	35	11	16	
2015	53	49	13	16	+GVA ProPersona
2016	84	84	22	32	+GVA in Wolfheze
2017	43	In kalender jaar 2017	22	In kalender jaar 2017	Plaatsing boven de taakstelling nodig als gevolg van nareizigers/gezinshereniging.

- In 2016 forse toename aantal uitkeringen

Tabel 2: Huisvesting in de gemeente Renkum over periode 2014 - 2016 op 1 dec 2016

Plaats	Totaal	man	vrouw	0-4 jaar	5-12 jaar	13-18 jaar	19-65 jaar
Doorwerth	49	28	21	6	9	5	29
Heveadorp	3	2	1	1	0	0	3
Heelsum	8	5	3	0	1	1	6
Renkum	42	24	18	0	7	13	22
Oosterbeek	30	15	15	5	6	1	18
Wolfheze	9	6	3	2	0	0	7
Totalen	141	80	61	14	23	20	84

- 141 statushouders wonen op 48 adressen in een huurwoning en op 1 tijdelijk opvangadres in Wolfheze

Bijlage 2 • Financieel kader •

Uit plan van aanpak gaat uit van realisatie van de verhoogde en voor 2017 bijgestelde taakstelling. Alle I bedragen x 1.000

ALGEMENE UITKERING	AANTALLEN							
	Omschrijving	2016 Taakst.	2016 realisatie	2016 saldo	2017 Taakst.	2017 realisatie	2017 saldo	
	Achterstand 2015 in te lopen in 2016 (geen bekostiging)	4	4	0			0	
	Taakstelling (uitgaande van gelijke ambitie 2017)*	80	70	-10	43	43	0	
	Achterstand 2016 in te lopen in 2017 (wel bekostiging)				10	10	0	
	Totaal	84	74	-10	53	53	0	
	* Het Rijk beroept zich immers op 43.000 statushouders in zowel 2016 als 2017			NB; Er is geen rekening gehouden met een			Totale taakstelling 127 waarvan 4 uit 2015 Bekostiging 123 x normbedrag van 14.430	
	** Belangrijk uitgangspunt; ambitie 2017 wordt volledig gehaald			sanctie bij achterstand in taakstelling 2017				
	€							
	Omschrijving	2016 realisatie		2017 realisatie		2018 realisatie	2019 realisatie	Totaal 2016/2019 € 545
	Grondslag bekostigde taakstelling	70 realisatie		53				
	Rijk bekostigd obv de septembercirculaire 2016	17 1e helft 2016						
	Rijk bekostigd obv de decembercirculaire 2016	37 07 t/m 10'2016						
	Verwachte schuif in bekostiging van 2016 naar 2017	16		16				
	Rijk bekostigd in 2017 (geen rekening gehouden--> 2018)			69				
	Taakstelling (partieel gedeelte) 12.849 p.p.	1154		1197				
	Taakstelling (part. & integratie gedeelte) 11.581 p.p.	185		1109				
	Totaal	1239 inkomst		1306 inkomst		0	0	
COA	Omschrijving	2016		2017		2018	2019	
	Ontvangsten obv GZZA regeling t/m juni 2016	142		nvt				
	Ontvangsten GVA juli 2016 over 6 volw assenen	19		nvt				
	Ontvangsten GVA augustus t/m november	119		nvt				
	Prognose GVA te ontvangen december 2016 (volgt in 2017)			15				
	Prognose gva ontvangsten 2017 (uitgaande van 11 volw assenen)			136				
		169 inkomst		141 inkomst		0	0	
	RMBA middelen na goedkeuring PvA 12.370 per volw assene; In 2016 realiteit 39 volw assenen, verwachting 2017 35 volw assenen	192 inkomst		183 inkomst		0	0	
Samen	Omschrijving	2016		2017		2018	2019	
	Totaal beschikbaar kader bij getoonde criteria							
	Via algemene uitkering	1239		1306		10	10	
	Via COA	162		1124		10	10	
	Totaal	€ 401		€ 430		€ 0	€ 0	
						€ 0	€ 0	

Het weergegeven van de inkomsten over alleen kalenderjaar 2016 en 2017 is visualisatie van inkomsten voor de verhoogde taakstelling. Het is vrijwel zeker dat het Rijk in kalenderjaar 2017 niet de volledige realisatie van 2017 zal bekostigen. Een gedeelte van realisatie zal in 2018 bekostigd worden. In 2016 heeft het Rijk bij de decembercirculaire realisatiecijfers tot en met oktober 2016 opgenomen. Eenzelfde calculatie wordt in 2017 verwacht. Dat betekent dat realisatie vanaf november 2017 in kalenderjaar 2018 wordt ontvangen. Er is (uiteraard) geen realisatie tot en met oktober 2017 op te geven. Omdat we 4 jaren tonen maakt dat voor de totalen niet uit. Wat het wel betekent is dat de middelen beschikbaar moeten blijven in een navolgend kalenderjaar, omdat het Rijk voorfinanciert en een gedeelte van de kosten jaarlijks achteraf volgt.

Tegenover de inkomsten heeft de gemeente te maken met kosten om deze verhoogde taakstelling adequaat te realiseren.

In de onderstaande opstelling zijn de lasten over de kalenderjaren 2016 tot en met 2019 opgenomen. Zichtbaar is dat in 2019 de totale lasten de beschikbare middelen overschrijden.

Een tekort dat we onder punt 7 hebben opgenomen. We denken dit bedrag door efficiëntie te besparen. De realiteit kan echter anders zijn.

Dat is dan te verantwoorden in de reguliere begrotingscyclus.

De budgetten staan nu alle op programma 1 product D Educatie; we willen deze in de najaarsnota 2017 beleidsrijk op de producten begroten waar de kosten horen, zoals bijvoorbeeld op inkomensvoorziening, minima en gezondheid.

UITGAVEN	Omschrijving	Totaal 2016	Totaal 2017	Totaal 2018	Totaal 2019	Totaal 2016/2019
	1. Huisvesting					
	Project GVA opvang Wolfheze vooralsnog t/m 2017	78	93			171
	Project woningdelen 1 woning a 13.500 kalenderjaar 2017	0	4	0	0	4
	Totaal huisvesting	78	97	0	0	175
2. Participatie						
	Regionaal beleid (regulier inzet formatie)		0	0	0	0
	Inzet participatie en integratie 2017, 2018 en 2019		75	50	14	139
	Regieteam IPS vanaf 1 januari 2017 (regulier inzet en additionele uren)		0	0	0	0
	Inkoop InCheck module (10 onderzoeksmodule)		3	3	3	8
	Training InCheck module (training consulenten)		1	1	1	2
	Totaal Participatie	0	79	53	17	149
3. Integratie						
	Subsidieverlening buiten project GVA, maats. beg & taal SVON	32	49	49	49	179
	Maatschappelijke begeleiding	4	35	49	21	109
	Extra kosten bijzondere bijstand inrichtingskrediet	36	15	3	0	54
	Mogelijke inlossing van inrichtingskrediet	-1	-1	0	0	-2
	Totaal integratie	71	98	101	70	340
4. Nederlandse taal, programma Participatieverklaring en inburgering						
	formele ondersteuning (participatieverklaring)	1	20	13	8	41
	Formele ondersteuning (taalmaatjes via SVON)	17	25	12	12	66
	Informele ondersteuning	1	2	2	2	7
	Totaal Nederlandse taal	19	47	27	22	114
5. Onderwijs						
	Reiskosten en extra leermiddelen (stelpost)		5	5	5	15
	Totaal Onderwijs	0	5	5	5	15
6. Zorg en Gezondheid						
	Norm JGZ per kind 0-18 775		42			42
	Norm publieke gez. zorg per > 18 jaar 275	11	20			31
	Totaal Zorg en Gezondheid	11	62	0	0	73
7. Taakstellend budget 2019					-56	-56
	Totaal	179	388	185	58	809

Verloop per jaar :

Omschrijving	01-01-16	01-01-17	01-01-18	01-01-19	Totaal
Beschikbaar voorgaand jaar (en beschikbaar gehouden)	0	200	242	57	
Dekking uit amendement begroting 2016	25	0	0	0	25
Beschikbaar lopende begrotingsjaar	401	430	0	0	831
Inzet jaarstukken 2016	-47	nvt	nvt	nvt	-47
Benodigde middelen (totaal kosten zonder 44.000 regulier budget)	-179	-388	-185	-58	-809
Ultimo ieder kalenderjaar	200	242	57	0	0
	31-12-16	31-12-17	31-12-18	31-12-19	

Uit het bovenstaande blijkt dat de per 31/12/xx beschikbare middelen in een navolgende kalenderjaar nodig zijn om de verhoogde taakstelling te bekostigen.